

106. Tiistaina 1 päivänä marraskuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös ed. Apukan ym. välikysymyksestä n:o 6 Veitsiluoto Oy:n omistujärjestelyistä luopumisesta 3531

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta 3532

Hallituksen esitys n:o 141
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

2) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain, kuntoutusrahalain ja sairausvakuutuslain 18 a §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 207
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 28

3) Ehdotukset laeiksi kansanterveyslain, erikoissairaanhoidon ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalarasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 204
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 29

4) Ehdotus laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista 3532

Hallituksen esitys n:o 81
Talousvaliokunnan mietintö n:o 29

5) Ehdotus laiksi väliaikaisista poikkeuksista työsopimuslain 2 §:n 2 momenttiin 3533

Hallituksen esitys n:o 125
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen käsittely:

6) Ehdotus laiksi ennakkoperintälain 30 a §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 176
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

7) Ehdotukset laeiksi kaupunkien satamanpitoon liittyvien erioikeuksien kumoamisesta, yksityisistä yleisistä satamista sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 37
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 151
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12

9) Ehdotus laiksi satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta ..	3533	17) Hallituksen esitys n:o 278 laiksi teki- jänoikeuslain muuttamisesta	3544
Hallituksen esitys n:o 259 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26		18) Hallituksen esitys n:o 279 laiksi Eu- roopan talousalueen valtion alueelta lait- tomasti vietyjen kulttuuriesineiden palaut- tamisesta	„
10) Ehdotukset laeiksi sokerilain, koti- maisesta tärkkelystuotannosta annetun lain ja kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain muuttamisesta	„	19) Hallituksen esitys n:o 280 laiksi elin- keinoon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 260 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27		20) Hallituksen esitys n:o 281 laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	„
11) Ehdotus laiksi maa- ja metsätalous- ministeriön tietopalvelukeskuksesta anne- tun lain muuttamisesta	3534	21) Hallituksen esitys n:o 282 laiksi pää- omasijoitustoimintaa harjoittavasta val- tionyhtiöstä	„
Hallituksen esitys n:o 140 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28		22) Hallituksen esitys n:o 283 laiksi ar- vonlisäverolain muuttamisesta	„
12) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeino- rekisteristä	„	23) Ed. Ihämäen ym. lakialoite n:o 82 laiksi tupakkaverosta	3545
Hallituksen esitys n:o 198 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29		24) Ed. Raskin ym. lakialoite n:o 83 laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentä- miseksi annetun lain 27 §:n muuttamisesta	3547
13) Ehdotus laiksi Valtion viljavaraston liiketoiminnoista muodostettavasta osake- yhtiöstä	„	25) Ed. Rauramon ym. lakialoite n:o 84 laiksi arpajaislain 3 §:n muuttamisesta	3548
Hallituksen esitys n:o 239 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30			
14) Ehdotus laiksi merimieslain 32 §:n muuttamisesta	3536	Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.	
Hallituksen esitys n:o 180 Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5			

Esitellään:

15) Hallituksen esitys n:o 274 laiksi ar- pajaislain 3 §:n ja arpajaisverolain 2 §:n muuttamisesta	„
16) Hallituksen esitys n:o 277 laiksi lei- maverolain väliaikaisesta muuttamisesta	3544

Ilmoitussasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Anders-
son, virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen sekä
yksityisasioiden vuoksi edustajat Gustafsson,
Jansson ja Lehtinen,

tästä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi ed. Karhunen ja virkatehtävien vuoksi ed. Viinanen,

tämän kuun 4 päivään sairauden vuoksi ed. Kohijoki, virkatehtävien vuoksi ed. Huuhtanen ja yksityisasioiden vuoksi ed. Mäkelä sekä

tämän kuun 8 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Koskinen.

Eta-yhdentymisasiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 27 päivänä lokakuuta 1994 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitettu yhdentymisasiasia n:o 29.

Yhdentymisasiain n:o 29 ennakkokäsittelyyn lähteminen

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että puhemies on tänään toimittanut saapuneeksi ilmoitetun yhdentymisasiain n:o 29 eli ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston asetukseksi jäsenvaltioiden työntekijöiden ja heidän perheidensä liikkumista ja oleskelua yhteisön alueella koskevien rajoitusten poistamisesta annetun direktiivin (68/360/ETY) muuttamisesta ennakkollisesti käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle hallintovalikunnan on annettava asiasta lausunto.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 526, 538, 554, 556, 561, 564, 566, 568, 570, 572—575, 577, 580, 582, 584, 587, 588, 590 ja 592. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Ed. Mäkelän eduskuntaryhmä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että ed. Mäkelä on 28 päivänä lokakuuta 1994 päivätyllä kirjeellään ilmoittanut eduskunnan puhemiehelle, että hän on mainitusta päivästä lukien eronnut Suomen Maaseudun Puolueen eduskuntaryhmästä ja perustanut Sitoutumattomat Kansanedustajat-nimisen eduskuntaryhmän.

Ed. Apukan ym. välikysymys Veitsiluoto Oy:n omistusjärjestelyistä luopumisesta

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös ed. Apukan ym. välikysymyksestä n:o 6 Veitsiluoto Oy:n omistusjärjestelyistä luopumisesta. Keskustelu asiasta julistettiin viime keskiviikkona pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestyksen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: ”Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.” Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty kaksi ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi, jotka ovat seuraavat:

Ed. Apukka ed. Raskin kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan valtioneuvoston vastauksen eduskunta toteaa, että valtioneuvosto ja sen teollisuuspolitiikasta vastaava jäsen ministeri Seppo Kääriäinen eivät nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Kankaanniemi ed. Laakkosen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa:

”Kuultuaan hallituksen vastauksen eduskunta toteaa, että hallitus ei ole noudattanut johdonmukaista valtionyhtiöiden kehittämisspolitiikkaa eikä hallitus ole kyennyt esittämään riittäviä taakeita Veitsiluoto Oy:n toiminnan turvaamiseksi ja kehittämiseksi Pohjois-Suomen työllisyyden, metsänomistajien ja kuntien etujen mukaisena yhtiönä,

ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Apukan ehdotuksesta ed. Kankaanniemen ehdotusta vastaan ja sitten voittaneesta ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Kankaanniemen ja ed. Apukan ehdotusten välillä.

Ed. Kankaanniemen ehdotus ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 71 ei-ääntä, 25 tyhjää; poissa 17. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kankaanniemen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus ”jaa”, ed. Kankaanniemen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 76 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 17. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja kauppahintatilastosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 141
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi kansaneläkelaitoksen järjestämisestä kuntoutuksesta annetun lain, kuntoutusrahalain ja sairausvakuutuslain 18 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 207
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 28

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi kansanterveyslain, erikoissairaanhoidon ja Helsingin yliopistollisesta keskussairaalaasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 204
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi tuontipolttoaineiden velvoitevastoinnista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 81
Talousvaliokunnan mietintö n:o 29

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi väliaikaisista poikkeuksista työ-
sopimuslain 2 §:n 2 momenttiin

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 125

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi ennakkoperintälain 30 a §:n
muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 176

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 30 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi kaupunkien satamanpitoon
liittyvien erioikeuksien kumoamisesta, yksityisistä
yleisistä satamista sekä kunnallisista satama-
järjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain
muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 37

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan

asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1—7 §, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi kuljetusten alueellisesta tukemi-
sestä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 151

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi satovahinkojen korvaamisesta
annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 259

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotukset laeiksi sokerilain, kotimaisesta
tärkkelystuotannosta annetun lain ja kotimaisesta
öljykasvituotannosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 260

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti vain totean, että tämän lain tarpeellisuus johtuu siitä, että halutaan tänä vuonna hoitaa erikoiskasvitukilain mukaisten tukien maksaminen siltä osin, mikä aikaisemmin on tapahtunut tavallaan seuraavan vuoden alkupuolella, eli erikoiskasvien tukeminen hoidetaan loppuun ennen EU-jäsenyyttä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 140
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinorekisteristä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 198
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi Valtion viljavaraston liiketoiminnosta muodostettavasta osakeyhtiöstä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 239
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä Valtion viljaviraston liiketoimintojen jatkosta ehdotetaan muodostettavaksi osakeyhtiö. Ehdotuksen mukaan valtioneuvosto oikeutettaisiin luovuttamaan nykyisin Valtion viljavaraston hallinnassa olevaa valtion omaisuutta perustettavalle valtionyhtiölle sekä ryhtymään muihin yhtiön perustamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Tämän yhtiön toimialana olisi viljan, viljatuotteiden ja rehuraaka-aineiden kauppa ja varastointi sekä muu siihen liittyvä toiminta. Tässä kysymys on pitkälti siitä, että Euroopan unionin jäsenyydessä monopolit on purettava ja tätä taustaa vasten myös Valtion viljavaraston rooli muuttuu, aivan niin kuin varmasti tulee käymään Alkollekin aikana.

Tätä asiaa valiokunnassa käsiteltäessä kovasti kävimme keskustelua siitä, mitä tämä merkitsee jatkossa. Erityisesti ne, jotka tätä esitystä kritisoivat, olivat sitä mieltä, että tällä tavallaan väristetään kilpailua ja annetaan ylivertainen asema sille osakeyhtiölle, joka tämän omaisuuden saa käytettäväkseen. Kuitenkin valiokunnan enemmistö lähti aivan oikein siitä, että kyllä tässä tilanteessa pitää uskoa siihen, että kilpailu tulee ulkoa silloin, kun kilpaillaan yhteismarkkinoilla, sisämarkkinoilla. Aivan erityisesti haluaisin ed. Saariolle muistuttaa, että kyllä meidän pitää luottaa siihen, että kilpailu tulee sieltä. Omilla toimillamme on toimittava niin, että tehdään tänne mahdollisimman vahvoja yksiköitä, jotka kykenevät pitämään Suomen elintarviketalouden puolia kovenevassa kilpailussa.

Valiokunta toteaaakin, että Valtion viljavaraston toiminnan loppuminen merkitsee olennaista muutosta nykyiseen viljanhuoltojärjestelmään. Tämä olennainen muutos johtuu juuri Euroopan unionin jäsenyydestä. Suomalaisen viljan ja viljatuotteiden markkinoinnin hoitamiseksi on luotava sellaiset rakenteet, jotka kykenevät toimimaan EU-markkinoilla, mutta myös huolehtimaan suomalaisen viljan viennistä kolmansien maiden markkinoille kuten mm. kauran viennistä Yhdysvaltojen markkinoille. Tärkeätä on niin ikään, että Valtion viljavaraston hankkima erityisosaaminen ja viljakauppaan liittyvä käyttöomaisuus voidaan jatkossakin hyödyntää.

Perustettavaksi ehdotettu osakeyhtiö keskittyy viljan vientiin ja tuontiin sekä varmuus-

varastojen kierrättämiseen. Kotimaan viljamarkkinoille tämä yhtiö tarjoaisi markkinointipalveluja ja viljan käsittelypalveluja. Suuren varastokapasiteetin hyödyntäminen ja riittävän volyymin saavuttaminen vientikaupassa edellyttävät yhteistoimintaa viljan keräilykaupan ja kotimaisen teollisuuden kanssa. Esityksen perusteista ilmeneekin, että mahdollisesti muodostettavassa konsernissa osakeyhtiö muuttuisi emoyhtiöksi, jonka alaisuuteen perustettaisiin kauppatoimintaa ja varastopalvelutoimintaa harjoittavat yhtiöt. Kapasiteetiltaan ylivoimaisten pitkäaikaisvarastointiin ja ulkomaankauppaan soveltuvien varastojen käyttö saattaa konsernimalissa vääristää kilpailua, ja sen takia valiokunta kiinnitti omassa mietinnössään tähän asiaan huomiota.

Valiokunnan mietinnöstä löytyy myös kaksi ponneta. Ensimmäisessä ponnessa haluamme kiinnittää aivan erityistä huomiota huoltovarmuuteen, koska tässähän viljan osalta nyt huoltovarmuudesta vastaaminen ja huolehtiminen siirtyy huoltovarmuuskeskukselle, kun se tähän saakka on ollut Valtion viljavaraston tehtävänä.

Toinen ponsi liittyy henkilöstön asemaan. Valiokunta edellyttääkin, että muodostettaessa viljakaupan ja varastoinnin alalle Valtion viljavaraston liiketoiminnoista valtionyhtiö työntekijöiden eläke- ja muut työsuuhdekysymykset järjestetään sopimusteitse jo ennen yhtiöittämistä.

Valiokunnan mietintöön liittyy vastalause, ja tässä vastalauseessa käsittääkseni suurinta huolta kannetaan siitä, että esityksen toteuttaminen vääristää kilpailuolosuhteita. Mutta, arvoisa puhemies, haluaisin lopuksi painottaa sitä, että aivan varmoja voidaan olla siitä, että kilpailua tulee kyllä ulkoa aivan riittävästi. Kysymys on siitä, että meidän pitää toimia kansallisesti sen verran itsekkäästi, että meillä on myös vahvoja yhtiöitä, jotka huolehtivat suomalaisen vilja-huollon tulevaisuudesta jatkossakin.

Ed. S a a r i o : Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Sirkka-Liisa Anttila hän näki kilpailun tulevan ulkoa, niin minä vastaisin vanhalla sananlaskulla: ”Se tulee jo suolta, sen näki rastas!” Tosi asia on, että me lähemmäs nyt vanhoja syntejämme purkamaan. Kysymyshän on siitä, että kun me olemme rakentaneet Valtion viljavarastosta sellaisen omaisuusmassan, että sitä on mahdollonta purkaa järkevällä tavalla, niin me olemme nyt rakentamassa toisenlaista monopolia. Itse asiassa kun tämän lain hyväksymisellä me annamme hallitukselle mahdollisuuden muodostaa

näistä kahdesta yhtiöstä toisen, joka harjoittaa viljakauppaa, ja toisen, joka hallitsee infrastruktuuria eli siiloja, jakelujärjestelmiä, varastoja jne. Me käytännöstä tiedämme, että kun ne muodostavat konsernin, se kykenee valaistukselta turvassa, kainous on valaistuskysymys, hoitelemaan sellaisia asioita, joita kahden erillisen yhtiön välillä ei voitaisi hoitaa. Suomi on täynnä esimerkkejä siitä, miten erilaisin konserniavustuksin voidaan vääristää kilpailua. Tässä mielessä kysymys ei ole monopolin purkamisesta, vaan uudenlaisen monopolin mahdollistamisesta.

Arvoisa puhemies! Minä myönnän sen, että viljakaupan järjestäminen Suomessa ei ole erityisen helppoa tällaisessa tilanteessa. Mutta nyt kun täällä alkaa jyllätä uusi valtionyhtiö, se käytännössä kyllä merkitsee sitä, että yhdelläkään yksityisellä yrityksellä ei ole mahdollisuutta lähteä käymään sellaista viljakauppaa, jolla olisi mitään tulevaisuutta tämän yrityksen rinnalla. Viljakauppa on riskibisnes, ja tässä tapauksessa tämän konsernin muodostamisella taataan se, että kauppayhtiö, jolla sellaisenaan ei käytännössä juurikaan mitään substanssia olisi, voi nojautua aina joko emoyhtiön tahi sisaryhtiönsä erityisiin omaisuustaseisiin. Tätä kautta se kykenee hankkimaan markkinoilla sellaisen luottokelpoisuuden, jota kenties muut eivät saisi. Kutsuttakoon tätä miksi tahansa muuksi, mutta älköön puhutako tämän asian yhteydessä siitä, että me olemme luomassa vapaalle kilpailulle pohjaa.

Rouva puhemies! Tämä asettaa erityisen suuren haasteen tulevan yhtiön hallitukselle, jonka tulisi edustaa niin korkeata bisnesmoraalia, että se missään tapauksessa, mikäli siis konsernimaliin mennään, ei hyväksyisi sellaisia kilpailun neutraliteettia uhkaavia toimenpiteitä, joita pimeässä on mahdollisuus tehdä. Mutta ikävä kyllä, tähän ikään ehdittyäni on jo hieman epäilyksiä tullut siitä, mahtaako näin suurta kirkasotsaisuutta bisneksessä löytyä.

Arvoisa rouva puhemies! Olen vastalauseessa, johon on yhtynyt muutamia muita edustajia, esittänyt, että sen asemesta, että perustetaan konserni, muodostettaisiin kaksi erillistä yhtiötä, toinen huolehtimaan varastopalvelujen markkinoinnista, joiden kohtena voivat olla myös yksityiset vilja-alan kauppa harjoittavat yritykset, ja toinen harjoittamaan normaalia viljakauppaa. Siinä pelissä sitten katsotaan, kenen liivissä napit pysyvät.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Saario oli siinä oikeassa, että tässä on vanhan

rehuviljalla rahastamisen synty ja monopolijärjestelmän lasku lankeamassa. Kun viljaa on viety ulkomaille menneinä vuosina, siitä on nippa nappa maailmanmarkkinoilta saatu vuoden säilytyskustannukset lähinnä, kun viljaa on ostettu Valtion viljavarastoon, korkokustannukset plus käyttökustannukset. Eli kyllä ylituotannon harastaminen myös varastointimielessä on ollut hölmöläisten hommaa sinänsä. Nyt kuitenkin työntekijöiden aseman säilyttämisen ja työllisyyden näkökulmasta plus viljakaupan osaamisen säilyttämisen näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että hallitusti mennään siirtymävaiheen yli.

Tässä yhteydessä on myöskin tärkeätä, että ei pelkästään viedä kauraa Amerikan hevosille, niin kuin tämän maan viljapolitiikan tapa on ollut, vaan yritettäisiin myöskin käyttää hyväksi laatutekijöitä viljatuotteissa ja sitä osaamista, mitä kaupassa, lähinnä viljavaraston piirissä, vielä on.

Me emme myöskään olisi pitäneet tarpeellisena, kun huoltovarmuuskeskus rupeaa hoitamaan varmuusvarstojen osalta asiaa, että olisi pitänyt edellyttää oikein kilotasolla jatkossa eduskunnan säätävän eri lajikkeiden varastointimääristä. Olisimme pitäneet tarpeellisena sitä, että hallitustasolla tätä olisi hoidettu.

Muutoin pidämme tätä järjestelyä järkevänä. Mutta samalla me haluamme korostaa sitä, että tytäryhtiöiden perustamisvaiheessa on erittäin tärkeätä, että siinä yhteydessä kilpailuneutraliteettikysymys otetaan huomioon. Tältä osin valiokunta on myös kiinnittänyt tähän asiaan tärkeällä tavalla huomiota.

Maa- ja metsätalousministeri P e s ä l ä : Arvoisa puhemies! Nyt on syytä muistaa, että tämä järjestely tulee joka tapauksessa tehdä jo Eta-säännöstenkin mukaan. Nyt sitten luonnollisesti kun Suomi on menossa EU:n suuntaan, tämä kiire ei sen kummemmin johdu siitä, vaan jo yksistään Eta-säännöksistä.

Käsitykseni mukaan tässä vaiheessa onkin sen tähden jo viisainta, että meidän tulee myös varsin nopeasti kevättälvella pystyä jatkamaan viljakauppaa, samoin vientikauppaa. Tämän organisaatiomuutoksen myötä siinä on tässä tilanteessa kaikista parhaat mahdollisuudet.

Myös toisen kautta asiaa on mietittävä samalta pohjalta, jolta ed. Saario ajatteli. Hänen pohja-ajatuksensa tietysti vapaan markkinatalouden kannalta on oikea. Sitä en kiistä. Mutta on syytä muistaa, että viljaa on myös keräiltävä pois laa-

jasta maasta. Kun viljakaupalla on mahdollisuus tulla mukaan näihin järjestelyihin, näihin yhtiöihin sisään, se takaa jatkossa, että viljankeräily ja se puoli tästä kaupasta myös voi toimia.

Koska on kysymys huomattavan suuresta valtion omaisuusmassasta, muulla tavoin sen markkinoiminen tai realisoiminen tässä tilanteessa ei olisi valtion edun mukaista. Tämä järjestely on katsottu viisaimmaksi.

Ed. S a a r i o : Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Pesälän puheenvuoron jälkeen toteaisin vielä, että jos kohta Valtion viljavaraston organisaatio onkin syytä rakentaa uudelleen, ei tietenkään sen paremmin Eta kuin tuleva EU-ratkaisuakaan edellytä sitä, että me rakentaisimme sen konsernipohjalle, vaan voisimme tietysti aivan vapaasti valita kahden erillisen yhtiönkin toteuttamismuodon.

Mitä tulee Valtion viljavaraston suureen omaisuuteen, sehän on todellinen pommi, sillä sehän on kirjanpitoarvossaan ilmeisesti pitkälle toista miljardia. Sijoitettuna mihin tahansa viljakauppaa harjoittavaan bisnekseen se on niin suuri sijoitus, että sijoitetulle pääomalle ei koskaan tule edes kohtuullista tuottoa tällä tavalla, joten tässä mielessä tietysti olemme ennen muuta vanhan syntivelkamme maksajia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi merimieslain 32 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 180
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys n:o 274 laiksi arpajaislain 3 §:n ja arpajaisverolain 2 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 25) asiasta.

Keskustelu:

Ed. R a u r a m o : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys n:o 274 käsittelee Hippoksen ja Veikkauksen välistä työnjakoa lähinnä ravipeleihin liittyvästä vedonlyönnistä. Hallituksen esitys n:o 274 on syntynyt hyvässä yhteistyössä Hippoksen ja Veikkauksen välillä, ja sitä on käsitelty myös istuva rahapelitoimikunta. Tästä saatesanoina voisi sanoa ehkä sen, että toivoisin valiokunnan kaikilta asiantuntijoilta peräävän sitä, että ehdotettu hallituksen esitys kestäisi kansainvälisen eli EU-lainsäädännön niin, ettei se romuttaisi suomalaista rahapelimonopolia.

Kuten arvoisa puhemies totesi, tässä sallitaan myös keskustelu päiväjärjestyksen viimeisestä kohdasta, jossa on lakialoitteeni, joka liittyy tähän arpajaislain 3 §:ään. Lakialoitteen ovat allekirjoittaneet liikuntaneuvoston kansanedustajajäsenet, ja tämä on näin ollen ikään kuin valtion liikuntaneuvoston lakialoite.

Valtion liikuntaneuvosto on kokouksessaan yksimielisesti hyväksynyt tavoitteeksi sen, että nyt asetustasolla säädetty liikunnan osuus Veikkauksen ylijäämästä siirrettäisiin lakiin. Voimassa oleva asetushan määrittelee liikunnan osuudeksi Veikkauksen tuotosta 36,6 prosenttia. Nyt kuitenkin ollaan jo neljännen kerran peräkkäin tätä asetusta väliaikaisesti muuttamassa niin, että liikunnan osuus vuoden 1995 talousarviossa olisi enää 24,2 prosenttia Veikkauksen tuotosta. Valtion liikuntaneuvosto ja muu liikuntaväki on nähnyt tilanteen sellaisena, ettei muuta ratkaisua enää ole kuin yrittää saada liikunnan osuus Veikkauksen tuotosta takaisin 36,6 prosenttiin. Ainoaksi keinoksi on näin ollen muodostunut se, että tämä osuus määriteltäisiin laissa eikä asetuksessa, kuten nykyisin.

Kulttuuriministeri Isohookana-Asunmaan aikana liikunnan osuus Veikkauksen tuotosta on vuosittain laskenut noin kolmen prosentin vuosivauhdilla. Joka vuosi liikuntaväki on esittänyt voimakkaita kannanottoja siitä, että näin ei tulisi toimia. Nämä kannanotot ovat kuitenkin kaikuineet kuuroille korville. Myös eduskunta on lausunut vuosittain mielipiteenään sen, että asetuksen mukaisiin jakosuhteisiin tulisi palata mahdollisimman pian. Nyt kuitenkin väliaikaista

olotilaa on jatkunut neljä vuotta, ja tätä tilannetta ei enää voida pitää väliaikaisena.

Liikuntaväki tuskin olisi ryhtynyt näin voimakkaisiin toimenpiteisiin, jos olisi ollut nähtävissä edes jonkinlainen tasaantuminen liikunnan määrärahoissa, mutta kun lasku vuosi vuodelta on samaa kolmen prosentin tasoa, liikuntaväki ei ole nähnyt muuta mahdollisuutta toimia. Yksinkertaisesti kulttuuriministeri Tytti Isohookana-Asunmaa ei ole joko pystynyt tai halunnut, ja epäilen että ei ole halunnut, pitää liikunnan osuutta edes lähimainkaan voimassa olevan asetuksen mukaisissa lukemissa. Kulttuuriministeri Isohookana-Asunmaa on tehnyt tietoisin valinnan antaessaan liikunnan määrärahojen vajota vuosi vuodelta yhä alemmaksi ja alemmaksi.

Arvoisa puhemies! Nyt liikuntamäärärahoissa ollaan tultu siihen pisteeseen, että vapaan kansalaistoiminnan harjoittaminen on todella uhatuna. Kulttuuriministeri on aika ajoin puhunut, että liikuntatoimi on tehotonta. Vertailulukuina voidaan pitää sitä, että liikunta saa valtion budjetista noin 400 miljoonaa ja liikunnan vapaaehtoistyön arvoksi on laskettu 4 miljardia. Toivoisinkin, että kulttuuriministeri esittäisi yhdenkin toisen yhteiskunnallisen alan, jossa näin suuri hyötysuhde saadaan aikaan samalla markkamäärällä.

Kulttuuriministeri on yrittänyt vierittää syytä milloin kenenkin niskaan, mm. valtiovarainministeri Viinaseen niskaan. Hänen selkensä taakse on toki helppo piiloutua, ja sinne on piiloutunut moni muukin. Sen lisäksi kulttuuriministeri on syyttänyt tapahtuneesta edellistä opetusministeriä, nykyistä arvoisaa rouva puhemiestä, siitä että hän olisi tämän asetuksen muutoksen takana. Teknisesti näin onkin, koska varsinainen opetusministeri vastaa Veikkauksesta ja hän antaa tämän asetuksen muutoksen, mutta rahanjako sinällään on ollut kulttuuriministerin käsissä.

Kulttuuriministeri on myös aika ajoin yrittänyt esittää, että nyt julkisuudessa olevat lukemat, rahasummat, olisivat jollain tavalla vääriä. Näin ei kuitenkaan ole, tai sitten hänen johtamansa ministeriön luvut ovat vääriä. Ministeri Isohookana-Asunmaa sai tukea myös sisäministeri Pekkariselta, joka hänen nimellään jaetussa tiedotteessa toteaa seuraavaa: ”Rauramon ajojahti Isohookana-Asunmaata kohtaan on härski poliittinen manööveri.” Tämä lausunto vaatineen jonkinlaisen selvityksen ainakin omalta osaltani.

Kuten alussa totesin, tämä aloite on tehty valtion liikuntaneuvoston nimissä, ja valtion liikuntaneuvoston puheenjohtajana katsoin velvolli-

suudekseni viedä sitä eteenpäin ja tuoda sen eduskunnan käsittelyyn. Liikuntaneuvostossa on edustettuna Suomen liikunnan kaikki tahot. Eduskunta parlamentaaristen voimasuhteiden mukaan mm. ministeri Pekkarisen omasta puolueesta istuu kaksi edustajaa liikuntaneuvostossa, jotka ovat olleet tämän yhteisen kannanoton takana. Sen lisäksi liikuntaneuvostossa on edustettuna Suomen Liikunta ja Urheilu, kuntatahot ja urheiluopistotahot. Voidaan sanoa, että suomalainen liikunnan kenttä on varsin hyvin edustettuna liikuntaneuvostossa. Tätä taustaa vasten tietysti tuntuu melko merkilliseltä ministeri Pekkarisen kohdistamat syytökset vain yhteen henkilöön. Ymmärtäisin, jos hän kritisoi valtion liikuntaneuvostoa.

Valtion liikuntaneuvostohan on opetusministeriön asiantuntijaelin, jonka on asettanut valtioneuvosto. Tätä taustaa vasten kuvittelisi sisäministerin tietävän, mikä valtion liikuntaneuvoston tehtävä on. Sen lisäksi ilmeisesti sisäministeriä on jäänyt vaivaamaan se, että liikuntalain eteneminen pysähtyi varsin myöhäisessä vaiheessa. Se oli jo käytännöllisesti katsoen valmis ja loppusuoralla. Liikuntalain uudistuksesahan oli sisäänkirjoitettuna myös yhdeltä osin aluepolitiikkaa. Luulen, että se on yksi syy, että ministeri Pekkarinen on hermostunut liikuntaväkeen muutenkin. Tästä liikuntaistakin voin todeta, että myös siitä valtion liikuntaneuvosto yksimielisesti esitti, että sen valmistelu olisi syytä, jos ei ihan keskeyttää, niin ainakin ottaa aikalisä, siis ottaa lisää aikaa sen valmisteluun ja valmistella sitä kaikessa rauhassa liikuntaväen toiveitten mukaisesti, koska liikuntalaissa oli myös muita kohtia, jotka eivät liikuntaväkeä tydyttäneet.

On myös esitetty, että liikunnan edunvalvonta olisi jollain tavalla kriisissä. Nämä väitteet tuntuivat melko merkillisiltä, jos ajattelee sitä tilannetta, että liikuntaväkeä yksimielisesti, niin liikuntaneuvosto, Suomen Liikunta ja Urheilu, Olympiaurheilijat ja muut ovat kannanotoissaan esittäneet, että liikunnan osuus veikkauksen tuotosta tulisi nostaa takaisin asetuksen määrittelemälle tasolle 36,6 prosentiin.

Toinen seikka, missä liikuntaväkeä oli myös yksimielinen, oli se, että liikuntalain käsittely vaati aikalisän, ja sitä kautta se nyt ilmeisesti tältä eduskunnalta jää antamatta. Minä näen, että nämä molemmat asiat, jotka nyt ilmeisesti tältä eduskunnalta jäävät, ja jotka ovat voimakkaasti olleet esillä, ovat liikuntaväen yhteisiä päämääriä ja yhteisiä hankkeita, joten näen, että

liikunnan edunvalvonta on toiminut juuri niin kuin sen tulisi toimia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi muutama sana siitä, mikä varmasti montaa henkilöä on jäänyt mietityttämään; mihin mahdollisesti liikunta nämä varat käyttäisi, jos lisää varoja saataisiin. (Ed. Häkämies: Kotkan jäähalliin!) — Ed. Häkämieskin voi unohtaa Kotkan jäähallin niin kauan kuin liikuntapaikkarakentamiseen on varattu 37 miljoonaa markkaa, joka ei riitä edes ylläpitämään nyt sinällään varsin kattavaa liikuntalaitosverkkoamme.

Tämä rakentamisraha on toisena seikkana omassa listassani. Mutta ensimmäinen seikka ja se tärkein on, että liikunta lasten ja nuorten parissa on nyt siinä tilanteessa, että lisäleikkaukset järkyttäisivät mahdollisesti jo koko näitä rakenteita, ja niin kuin jo aikaisemmin totesin, tämä liikunnan parissa tapahtuva vapaaehtoistyön romahtaminen aiheuttaa sellaisia vahinkoja, joita ei millään markkamäärillä pystytä korjaamaan.

Näenkin, että ei voi olla väärin tai härski poliittinen manööveri, jos lasten ja nuorten liikuntaharrastuksille pyrkii saamaan sen osuuden Veikkauksen voittovaroista, joka niille asetussa on määrätty.

Arvoisa puhemies! Liikuntaväkeä seuraa suurella mielenkiinnolla, minkälaisen vastaanoton tämä lakialoite eduskunnassa saa, ja millaiseen äänestystulokseen asia päättyy arpaalaislain muutoksen tullessa eduskunnassa ratkaisevaan käsittelyyn.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluaisin henkilönimet erilleen itse tästä asiakeskustelusta, ja haluan puuttua tähän asiakeskusteluun. Ed. Rauramolle voisin sanoa, että tämä soppa sen kuin syvenee. Meillä on tämän pinon sisällä myös musiikkioppilaitoslaki. Siellä esitetään ihan reippaasti jo pykälissä, että tähän saakka harkinnanvaraista valtionosuutta saaneet musiikkioppilaitokset rahoitetaan veikkaurahoista. Kysyn vain, tuleeko tämä onnistumaan tässä talossa. Tätä lakia ei ole vielä käsitelty, mutta kauhistuin sen pykälän nähtyäni, kun tiesin, että ei urheilulle eikä liikunnallekaan riittävästi löydy rahoja.

Joutuu vängällä aprikoimaan, minkä takia opetusministeriön ykkössalkun budjetti ei pidä sisällään reilusti kirjaston ja musiikkioppilaitoshomman, ja urheilu saisi sitten tämän, mikä sille kuuluu. Onko perusteluna se, että tiede ja tutkimus vie meiltä niin valtavasti rahaa? Jotain kokonaisarviointia täytyy nyt varmasti suorittaa tältä

osin. Tämä on kuin likasanko, kun Veikkauksesta kaikki tulevat kalastamaan ja sieltä ei varmasti tule riittämään.

Näen, että tämä lasten ja nuorten eteen tehty työ urheilun ja liikunnan parissa on niin arvokasta ja vapaaehtoistyö vielä siinä rinnalla, että sinne ei enää tiukkuutta pidä kylvää. On arvioitava uudelleen, ja liiat onkijat poistettava sieltä yhteiseltä salkulta.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan alkuun haluan ed. Rauramolle todeta, että ehkä täällä eduskuntatyöskentelyssä ei kannata kovin paljon lähteä kärjistämään liikunnan, tieteen, taiteen ja nuorisotyön keskinäisiä osuuksia. Mielestäni kaikki mainitut asiat ovat kulttuuria, joko ruumiinkulttuuria tai mielenkulttuuria, ja näin ollen näistä meidän tulee kantaa yhdessä huolta. Sinällään kyllä yhdyntämän lakialoitteen kannattajiin.

Se, onko tämä 36,6 prosenttia juuri sellainen veteen piirretty lukema, jota orjallisesti tulee noudattaa, on varmaan ihan keskustelun väärsti asia. Nyt tämä lakialoite antaa myös mahdollisuuden eduskunnalle ottaa kantaa tähän kysymykseen.

Sinällään Veikkauksen voittotuottohan on kasvanut kaiken aikaa tämän lamankin aikana. Yhtä aikaa on syytä todeta, että valtiovarainministeriö mielellään käyttäisi Veikkauksen tuottoa yhä enemmän yleistarpeellisesti. Se mielestäni eduskunnan on syytä torjua siinäkin mielessä, että niin monet kansalaiset, jotka voitontoiveen vuoksi veikkaavat ja lottoavat, katsovat myös, että näin ollaan tukemassa suomalaista liikuntatoimintaa, kulttuuria ja hyvin monia tärkeitä hankkeita ihan liikuntahalleista lähtien. Eduskunnalla on yhtä hyvä tilaisuus käydä keskustelua, mutta toivon, että se tapahtuu ei kärjistäen vaan asiat kokonaisuutena nähden.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en ole mikään urheilutoilija ja sen näkee minun ulkomuodostanikin, lähinnä tuolla painipuolella saatettaisiin menestyä. Mutta olen siitä huolimatta sitä mieltä, että urheilun ja liikunnan pitää saada tasaisesti jatkuvaa tuloa liikunta- ja urheilutoiminnan ylläpitämiseen. Se ei saa olla vuosittain sätkynomaisesti vaihtuvaa.

Mutta minuakin ärsytti ed. Rauramon esitys, koska hän nimenomaan keskustan suuntaan kääntää tykit ja katsoo, että siellä ovat urheilun ja liikunnan vastustajat. Vaikka hän toteaa, että

kokoomuslaiset ministerit ovat aikanaan olleet antamassa asetuksia, hän toteaa, että he eivät siitä huolimatta olleetkaan hengessä mukana antamisensa asetuksissa. Se on aika tavalla erikoisen tapa tässä asiassa. Toisin sanoen ed. Rauramo on tässä asiassa nyt lähtenyt sillä tavalla liikkeelle, että se hyvin helposti poistaa tämän esityksen kannattajista sellaisia henkilöitä, itsenikin, jotka muuten olisivat ehkä siellä.

Huomautan kuitenkin eräästä asiasta ja sanon, että tässä kuitenkin joka tapauksessa puhutaan myös urheilun määrärahoista. Onkohan vieläkään selvitetty niitä systeemejä, mitkä aikanaan 80-luvun lopulla ja 90-luvun alussa valloittivat urheilutoiminnassa. Niissä kymmeniä, ehkä satoja, miljoonia markkoja meni sellaiseen toimintaan, joka ei vähääkään merkinnyt osallisuutta urheiluun, toisin sanoen tämä kasinopeli, jossa pyrittiin. Pitäisi ensin selvittää vanhat sotkut, mihin rahat ovat menneet, ja sitten vasta pyydellä uutta. Systemaattisesti nämä vanhat asiat pitäisi selvittää, mutta niitä ei ole selvitetty. Siinä mielessä katson, että pitäisi nyt olla tällä puolella ensin ja sen jälkeen vasta palata ed. Rauramon ajatukseen rahavirtojen lisäämisestä.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuo kasinopeli, jonka ed. Aittoniemi otti viimeksi esille, ei ole ollut urheiluvälle ominaista kentillä ja urheiluseuroissa, missä se varsinainen työ tehdään. Se on ollut muuttaman nokkamiehen ja nokkaväen tekemistä, mistä on nyt sitten jouduttu kärsimään koko porukka.

Sitten on tämä liikunnan, taiteen ja nuorisotyön vastakkainasettelukysymys. Ei kai tässä aloitteessa siitä ole kysymyskään, vaan siitä, että aikanaan on näiden jakosuhteet määritelty asetuksessa ja kaikille annettu oma lohkonsa ja tunnustuksensa, jonka mukaan toimitaan. Sitä vain tässä ollaan peräämässä, että olisi sama suhde, mikä on aikaisemmin sovittu.

Tietysti on vahinko, että viime aikoina on jatkuvasti tullut uusia jakajia veikkauvoittovarojen puolelle. Voimmehan me ajatella niin, että koko valtiontalouden alijäämää pitäisi kattaa veikkauvoittovaroista, mutta voi tulla vaikeuksia senkin jaon suhteen. Jossakin se raja on, mikä verran otetaan urheilulta pois.

Olen valtion liikuntaneuvoston varapuheenjohtajana allekirjoittanut aloitteen ja ajatellut niin, että ennen kaikkea tällaisena työttömyysaikakautena työllisyyttä pitäisi lisätä, mm. uimahalleja korjata miljardien edestä, jolloin kansal-

listen urheilupaikkojen sisältämä varallisuus pysyi edes sillä mallilla, minkä verran olemme sinne aikanaan uhranneet rahaa, niin että jatkosakin ne olisivat toimivia. Näiden parantaminen on käsityötä. Kaikki se raha, mikä saataisiin lisää tämän 37 miljoonan markan lisäksi, menisi tällä kertaa liikuntapaikkojen peruskorjaukseen ja käsityöhömmään työllistävänä vaikutuksena tässä massa. Tätä asiaa ei mielestäni oteta riittävästi todesta, jotta näin pääsisi tapahtumaan ja sitä kautta saataisiin työtä ihmisille.

Mielestäni urheilu ei ole puoluepolitiikkaa vaan liikuntapolitiikkaa. Sen vuoksi en välitä ollenkaan siitä, että sitä sekoitetaan puoluepolitiikkaan. Pitäisi toimia niin kuin urheiluväestö hyvältä tuntuu itsestään.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan ed. Saapungin asiasta. Ed. Rauramo kyllä pahimmalla tavalla sekoitti puoluepolitiikan liikuntapolitiikkaa. Kun olen itse lanseerannut julkisuuteen tämän, että urheilun edunvalvonta on kriisissä, niin kyllä minusta ed. Rauramon puheenvuoro osoitti, että näin todella on. Niin kauan kuin Veikkauksen voittovarat ovat budjetissa, niin kauan pysytään täällä tällaista keskustelua käymään ja pistämään vastakkain nuorisotyö, tiede ja taide.

Minusta oikea tapa puolustaa liikuntavaroja olisi ajaa ne — tähän tuo myös painee EU — Eta-ratkaisu — budjetin ulkopuolelle ja siellä hoitaa liikunnan osuus. Niin kauan kuin ensimmäinen opetusministeri tulee omine tarpeineen urheiluministerin tontille ja kahmaisee sieltä useamman sata miljoonaa pois, niin kauan veikkauksvoittovarojen jako on tällainen. Ehkä tämä ilmaisu on vähän kärjistetty. Sen voisi sanoa myös sillä tavalla, että niin kauan kuin valtiovarainministeri ei puolusta urheilua budjettiesitystä tehdessään ja veikkauksvoittovarat ovat budjetissa, niin kauan urheiluministeri häviää. Julkisuudessaakin on ollut tietoja, että urheiluministeri voitti sentään alkuperäisestä esityksestä takaisin 100 miljoonaa, mikä on nähtävä hyvänä.

Kyllä liikuntavaroja pitää puolustaa ja voidaan puolustaa ihan samalla tavalla kuin ed. Rauramo teki, mutta tapaa pitäisi miettiä ja löytää se paikka, missä taistelu oikeastaan käydään.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi ed. Kemppaiselle. Tätä kinaahan ei tarvitsisi käydä, jos jakosuhteet olisi-

vat ne, jotka asetuksessa on ollut. Hämmästyttävältä tuntuu, että ed. Kemppainen edelleenkin väittää, että liikunnan edunvalvonta on jollain tavalla kriisissä, jos liikunta on ajamassa niitä asioita, joita liikuntaneuvosto ja Suomen liikunta- ja urheiluväki ovat hyvin voimakkaasti esittäneet.

Ed. Rossi puhui kärjistyksestä. Omassa puheenvuorossani en sanallakaan maininnut kulttuurista, nuorisotyötä enkä tiedettä, vaan puhuin siitä osuudesta, joka liikunnalle veikkauksvoittovaroista kuuluu. Syytä on ehkä kertoa, että kun Veikkaus Oy aikoinaan aloitti toimintansa, koko Veikkauksen ylijäämä eli 100 prosenttia — ei 36,6 prosenttia vaan 100 prosenttia — tuli liikunnalle. Tätä jakosuhdetta on muutettu 11 kertaa, ja joka kerta liikunnan osuus on pienentynyt. Tästä 11:stä kerrasta puuttuvat vielä nämä neljä vuotta, jotka on toimittu poikkeusjärjestelyillä.

Ed. Aittoniemi ainakin vielä SMP:ssä ollessaan esitti hyvin laajoja liikunnallisia hankkeita raha-asia-aloitteissaan. Muistan hyvin, kun niitä mielenkiinnolla seurasin. Ehkä nyt on mieli liikuntaankin nähden muuttunut.

Voi olla, että itsekkin olen jossakin vaiheessa kärjistänyt asioita. Mutta tilannetta ei ole ainkaan yhtään helpottanut se, että sisäministeri Pekkarinen on erittäin voimakkaalla sisäministeriön tiedotteella puuttunut asiaan. Harvoin olen nähnyt kenenkään tässä eduskunnassa käyttävän sellaista kieltä kuin ministeri Pekkarinen on käyttänyt.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En muista, mitä mahtoi olla, saattoi olla joku SMP:läinen kylpylä jossakin Lieksan suunnassa, jolle on rahaa ehdotettu. Mutta elämä on raadollista, semmoistahan se on; en muista.

Mitä tulee ed. Saapungin puheenvuoroon, totean, että urheilu ja liikunta on yhteiskunnallinen toiminta-alue, suuntaus, jota tuetaan yhteiskunnan varoilla. Sinne on hukkunut kasinopelin huumaan kymmeniä ja taas kymmeniä miljoonia markkoja, eikä ole millään tavalla varmaa, että niistäkin rahoista, joita nyt ehkä ollaan suuntaamassa urheilun ja liikunnan suuntaan, jälleen sinne menisi, jollei ole mitään valvontaa.

Sanoitte, ed. Saapunki, että muutama kasinopeluri pelasi hyvän asian eli urheilun ja liikunnan toimintavaroista syötiin suuri potti. Näin on, mutta täytyy pistää kuriin tällaiset kasinopelurit,

jotka ovat yhteiskunnassa syömässä urheiluun ja liikuntaan tarvittavia mittavia varoja. Jos kasinopelurit eivät olisi pistäneet rahoja menemään, ne olisivat yhteiskunnassa urheilun käytössä tänäkin päivänä ja urheilulla olisi paljon enemmän rahaa. Tulevaisuudessa onkin huolehdittava siitä, kun rahoja annetaan, että ne eivät joudu kasinopelureitten kouriin, kuten viime vuosina on tapahtunut.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi varmasti oikein meille jokaiselle itsekritiikki ja kärjistyksiä ja puoluepolitiikointia pitäisi vähentää. Siihen voim olla itsekin syyllinen. Toistan vielä, että niin kauan kuin veikkausvoittovarot ovat budjetissa, ne joutuvat samoille säästötoimille alttiiksi kuin mitkä muut rahat tahansa. Säästöjä on todella jouduttu tekemään mm. sairauskuluissa, sosiaalialioissa jne. Liikuntaväki varmasti yksimielisesti ajaa sitä, että liikuntamäärärahojen myönteinen kehitys saataisiin turvatuksi.

Eri asia on, minkälaisen taktiikan liikunnan johtoliitti valitsee. Ainakin kasinoaikana se valitsi väärin. Kritisoim myös sitä tapaa, jonka se valitsee nyt. Minusta strategiassa ensimmäinen tavoite olisi, että veikkausvoittovarot otettaisiin budjetista pois, rahastoitaisiin budjetin ulkopuolelle, jolloin ne olisivat rauhassa puoluepoliittiselta keskustelulta.

Ed. R e n k o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kenttä seuraa hyvin mielenkiinnolla tätä urheilun kamppailua ja rahansaantia, mikä se prosentti on. Uskon, että jos tehtäisiin vaikka koekysely ruksi — raksi-periaatteella, haluanko veikkausrahani urheilulle vai jollekin muulle, niin saisitte paljon tukea asiallenne. Ainakin itse saamani palaute on tämän tyylistä, että suoraan kansanvaltaanhan tässä ollaan kansaa totuttamassa. Oletteko ehkä harkinneet tällaista tiedustelua koeluontoisesti, mikä on kansan tahto tässä asiassa?

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen kuin ed. Kempainen poistuu salista, voim sanoa, että olen hänen kanssaan samaa mieltä Veikkauksen varojen rahastoinnista. Se olisi syytä hyvin nopeasti selvittää. Siinä on kaksi asiaa, jotka pitää muistaa. Ensinnäkään se ei synnytä laisinkaan uutta rahaa, ja toinen asia, mikä on syytä muistaa, on tietysti se, että näiden neljän edunsaajaryhmän kädenväntö jatkuu rahaston sisälläkin. Mutta siitä huoli-

matta olen sitä mieltä, että rahastointimalli on ehdottoman nopeasti selvitettävä.

Ed. Rengolle toteaisin, että Veikkaus on tämän tyyppisen tutkimuksen tehnyt, missä on näiden pelien pelaajilta kysytty, mihin kohteeseen he haluaisivat nämä rahat ohjata. Liikunta- ja nuorisotoimi oli hiukan yli 80 prosenttia, tiede noin 15 prosenttia ja kulttuuri ja taide noin pari prosenttia. Tällainenkin kysely on tehty, mutta se on jäänyt kohtalaisen vähälle huomiolle, koska nämä jakosuhteet ovat juuri päinvastoin todellisuudessa.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Tarkoitukseksi oli puhua paikaltani sallitut pari minuuttia, mutta tässä on ollut paljon vastauspuheenvuoroja, joiden johdosta puheenvuoroni päätteeksi sanon muutamana sanan.

Eduskunta on päättänyt ainakin neljä kertaa velvoittaa hallitusta palaamaan alkuperäiseen veikkausvoittovarojen jakoon. Mikä tämä alkuperäinen on? Tässä voitaisiin todella lähteä aivan kuten ed. Rauramo viittasi siitä, että jo 11 kertaa ennen tätä viimeistä muutosta on Veikkauksen osuuksia muuteltu liikunnan tappioksi. Voitaisiin tietysti lähteä kauaskin historiaa, mutta eduskunta ilmeisesti viimeisiä kertoja evästyksiä antaessaan on tarkoittanut kyllä näitä lähivuosia. Mutta hallitus ei ole antanut tälle eduskunnan tahdolle mitään arvoa. Siksi ei ole syytä ihmetellä, että tässä asiassa liikuntaväen taholta nousee keskustelua, vaatimuksia ja jyrkkääkin protestointia.

Olen ed. Rauramon ym. aloitteen kannalla ja olen sen myös ed. Rauramolle jo silloin ilmoittanut, kun hän julkisuudessa kertoi tekevänsä tällaisen aloitteen. Pyysin myös päästä aloitteen allekirjoittajaksi. Kun sitä ei suotu, ilmaisen tällä puheenvuorolla tukeni aloitteelle. Niin kuin ed. Rauramo täällä kertoi, aloitteen allekirjoittajat on määritelty sen mukaan, ovatko he valtion liikuntaneuvoston jäseniä vai eivät. Ei se varmasti haittaa. Toivon, ettei tämä seikka kenenkään osalta merkitse mitään negatiivista suhtautumisessa aloitteeseen.

Sen sijaan on jonkin verran häirinnyt se riiteluontoinen keskustelu, joka on syntynyt. En tässä nyt halua ketään erityisesti osoittaa sormella, mutta sen haluaisin kyllä todeta, että ei sitä mielestäni pidä ajolahdiksi julistaa, jos liikuntaväki perää oikeutettua etua. Kun se silloin kohdistuu maan hallitukseen ja asianomaiseen ministeriin, niin ei minusta voi sanoa, kuten olen havainnut ministeri Pekkarisen julkisuudessa sanoneen,

että se on ajojahti opetusministeriä vastaan. Minusta tällaisen johtopäätöksen tekeminen on väärä.

Muuten näistä veikkausvarojen jakosuhteista on eduskunnassa kyllä keskusteltu koko sen ajan, lähes 27 vuotta, kun tässä talossa olen ollut, ja on pakko myöntää, kun tätä pitkällä tähtäimellä katsoo, että liikunnan edunvalvonta on onnistunut huonosti sinä aikana. Niin kuin ed. Rauramo muistutti, alun perinhän liikunta sai koko osuuden, koska liikuntaa arvostettiin riittämättömästi valtion varoista. Toisinaan ei ollut markkoja lainkaan liikuntaa varten. Silloin urheiluväki keksi keinon, millä ryhtyä hankkimaan rahaa liikuntaa varten, hankki asianomaisen luvan, ja näin veikkaustoiminta sai alkunsa. En historiaan tämän pidemmältä palaa.

Kun ed. Renko käytti vastauspuheenvuoron, huusin välihuomautuksena, että ei ed. Rengon puheenvuoro ollut mikään vastauspuheenvuoro. Nyt, arvoisa puhemies, minä en protestoi puhemiestä, koska puhemies on vaikea tietää, mitä edustaja kulloinkin tulee puhumaan, kun vastauspuheenvuoron pyytää. Mutta kyllä minä sitä ihmettelen, että täällä pitkän aikaa olleet edustajat eivät osaa arvioida, mikä on vastauspuheenvuoron tarkoitus ja mitä sen on eduskunnan työjärjestyksessä edellytetty sisältävän. Vakavasti vetoan puhemiesneuvostoon, että se ryhtyisi harkitsemaan, onko syytä pitää nykyistä säännöstä lainkaan voimassa, kun sitä kerran ei kunnioiteta, kun sitä ei noudateta. Ehkä on parempi, että annetaan vain valtoimenaan puheenvuoroja. Silloin replikointi varmasti lisääntyy vielä nykyisestäänkin, ja ne, jotka ovat puheenvuoronsa aikanaan pyytäneet, saavat odottaa loppumattomiin. Siihen tämän tyyppinen kehitys johtaa.

Minusta on epäreilua pyytää vastauspuheenvuoro ja esiintyä kuin varsinaisen puheenvuoron käyttäjä. Se on epäreilua niitä kohtaan, jotka ovat puheenvuoron pyytäneet. Siitä huolimatta kehotan nyt harkitsemaan, pitääkö sittenkin luopua nykyisestä määritelmästä, mikä on vastauspuheenvuoron tarkoitus, kun kerran sitä ei tässä talossa haluta, sanoisin lähinnä edustajien taholla, kunnioittaa.

Sitten vielä kaksi näkökohtaa käydyn keskustelun johdosta. Ed. Aittoniemi viittasi siihen, että ensin pitää selvittää vanhat synnit. Niitä varmasti on. Luulen, että hän tarkoitti nimenomaan Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton piirissä tapahtunutta varojen häviämistä tai hukkaamista. Se on ollut tietysti sen liiton sisäinen asia, mutta sitten käytiin kyllä valtion kuk-

karolla, kun näin oli tapahtunut. Näin tästä on muodostunut yhteinen asia. Jos me menettelimme siten kuin ed. Aittoniemi tarkoitti, että vasta sen jälkeen, kun kaikki on syynäty, tutkittu, selvitetty ja palautettu, palattaisiin veikkausvoittovarojen oikaisemiseen, niin yhä kauemmin joutuisivat kärsimään ne, jotka nykyisestä olotilasta kärsivät, siis täysin syyttömät yhteisöt, esimerkiksi lapsi- ja nuorisourheilu, josta täällä nyt on puhuttu. Myönnän, että ed. Aittoniemellä oli varmasti perusteita nostaa esiin kasinopeli ja siitä aiheutuvat ongelmat. Esimerkiksi se aiheutti sen, että mm. Työväen urheiluliiton varoja ryhdyttiin voimakkaasti leikkaamaan, mutta leikattiin varmasti myös eräiden muidenkin tahojen.

Lopuksi, kun ed. Renko ehdotti uutta kansanäänestystä eli sen mittaamista, mitä kansa haluaa tukea, niin mielestäni reilumpi tapa olisi kysyä nimenomaan veikkauksen maksavien eli veikkaajien mielipidettä. Täällä jo kerrottiin, että tällainen selvitys on suoritettu ja siinä tulos on ollut liikuntaa voimakkaasti suosiva. Toivottavasti valtioneuvoston piirissä ja nyt varsinkin eduskunnan piirissä tätä kunnioitetaan, ja siihen tarjoaisi mahdollisuuden menetellä siten kuin ed. Rauramon ym. lakialoitteessa ehdotetaan. Tällä puheenvuorollani siis ilmoitin kuuluvani siihen urheiluväen ja mielestäni oikeudenmukaisten kansanedustajien joukkoon, jotka tässä tekisivät oikeutta liikunnalle.

Ed. Helle merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laine loi hiukan paineita, täyttävätkö vastauspuheenvuorot aina paikkansa. Toivon, että hän tulee opastamaan nuorempaa kollegaansa, jos näin ei ole.

Haluaisin todeta ed. Laineen puheenvuorosta sen, että on juuri niin kuin hän sanoi: hän ilmoitautui hyvissä ajoin, että hän on valmis tukemaan aloitetta. Muutamat muutkin ovat aktiivisesti näin tehneet. Muun muassa edustajat Gustafsson, Nordman ja Lamminen tietyiltä osin jopa ed. Rätty ovat ilmoittaneet halunsa allekirjoittaa tämän ihan omasta aloitteestaan. Uskon, että aloitteen taakse olisi saatu varsin paljon nimiä, jos nimenkeruuoperaatioon olisi lähdetty. Mutta nimenomaan, kun tilanne oli näin kärjistynyt, valtion liikuntaneuvoston jäsenet katsoivat viisaimmaksi pitää tämän liikuntaneuvoston

käsissä, jolloin välttyään kaikenlaisilta spekulatioilta.

Toinen seikka, johon ed. Laine kiinnitti huomiota, oli veikkaajien mielipide siitä, mihin heidän rahojensa pitäisi mennä. Teknisesti olisi aivan mahdollista tehdä se nykyaikana sillä tavalla, että veikkaaja voisi laittaa rastin samalla kun jättää vedonlyönti- tai lottokupongin siihen kohteeseen, mihin rahansa haluaisi ohjautuvan.

Tällä kertaa ei muuta.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Veikkauksen tuoton käyttöön liittyvä keskustelu ei ole uusi ja kummallinen eduskunnassa. Muistan aikoinaan — katson ryhmätoverini ed. Kalliomäen suuntaan — kun olin allekirjoittanut erään raha-asia-aloitteen, jolla nimenomaan ohjattiin Veikkauksen tuottoa Oopperatalon rakentamiseen. Taisin olla sitä hyväksymässä sivustysjaoston jäsenenäkin. Samana iltana ed. Kalliomäki talloi minun varpaileni muistutuksena siitä, että olin toimillani ollut murtamassa periaatetta, mikä aikanaan on asetuksen ja lain henki ollut.

Kuitenkin näen asian periaatteellisen puolen, jota haluan korostaa. Se on se, että nimenomaan Veikkauksen tuotto on kuitenkin valtion tulo- ja menoarviossa hyvin pieni ripaus kokonaisuuteen verrattuna. Jos ajatellaan jakosuhteita urheilun, liikunnan, tieteen, taiteen ja nuorison välillä, niin suhteellisen pienellä panoksella me olemme voineet turvata meille monipuolisen liikunnan kehittymisen mahdollisuuden ja niin, että sitä on voitu harjoittaa myös maan eri osissa kohtuullisen tasapuolisesti. Kun ajatellaan liikuntaväen omaa satsausta ja sitä toimeliaisuutta, mihin tämä pieni panostus on johtanut, huomataan, että sen arvo kansantaloudessamme ja valtiontaloudessamme on todella miljardien luokkaa.

Haluan ennen kaikkea tämän markkakeskustelun tiimoilta nyt korostaa sitä, mitä merkitsevät liikunta ja jatkuvat liikuntatottumukset ihmisten hyvinvoinnin ja kansanterveyden osalta. Näinä aikoina, kun ihmiset ja ihmisten elinolosuhteet ovat hyvinkin monenlaisten paineitten alla, liikunnan edellytysten turvaaminen on ensisijaisen tärkeää.

Haluan tässä muistaa niitä ihmisiä, jotka ovat ilman omaa syytään poissa työmarkkinoilta tai lyhennetyllä työviikolla. Jos tätä olotilaa jatkuu hyvin pitkään eikä näitä elämän aktiviteetteja ei ole ympärillä eikä niitä ole mahdollisuus harrastaa, meillä yhteiskuntapoliittisesti on todella isomman luokan lasku tässä suhteessa edessä.

Lausun myös tyytyväisyyteni tässä yhteydessä

siitä, että Veikkauksen ja Hippoksen välinen sopimus on syntynyt. Meille kansanedustajille on viime vuoden aikana erityisen aktiivisesti tuotu nimenomaan Hippoksen osalta ilmi ongelmia, mitä heille talutensa ylläpitämisessä on ollut, ja tällainen sopimisen tie on kuitenkin pidemmässä juoksussa paras mahdollinen. Uskon, että tätä kautta saavutetaan myös lopputulos, joka turvaa molempien yhtiöitten edun ja ennen kaikkea niiden toiminnan.

Haluan myös muistuttaa siitä, että sinä aikana, minkä olen ollut politiikassa mukana, 15 vuotta taitaa olla takana, valtiovarainministerillä huolimatta hänen poliittisesta kannastaan on ollut erinomainen tahto ja taito vaatia aina Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa nimenomaan valtion tulo- ja menoarvion yleiskatteeksi. Tässä en halua nyt putsata kenenkään mainetta enkä sitä myöskään mustata, vaan tämä on ollut käytäntö. Näyttää nyt olevan valittu tie, jolla tähän päämäärään pyritään lopullisesti, eli tämä murretaan yksivuotisella lainsäädännöllä. Pidän tätä hyvin lyhytnäköisenä.

Jos ajatellaan Euroopan unionin osalta tehtävää ratkaisua, siellä myös tunnetaan mielenkiintoa meidän rahapelitoimintaamme kohtaan. Kansallisesti olisi erittäin järkevää, että me turvaisimme tämän kansallisen pienen kapean voimavaran, jolla turvataan näitä monia hyviä asioita.

Siksi myös olen itse allekirjoittanut tämän lakialoitteen, koska toivon, että me saisimme nyt tämän hiertävän asian pois päiväjärjestyksestä sillä tavoin, että siinä olisi kestävä perusta myös tulevien vuosien aikana huolimatta poliittisista tai muista intohimoista.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a (vastauspuheen- vuoro): Arvoisa puhemies! Koska maan hallitus ei kykene asetuksen mukaisesti huolehtimaan niin liikunnan, kulttuurin, tieteen kuin nuorisotyönkään rahoituksesta, on todella hyvä asia, että tämä lakialoite on tehty ja jako-osuudet on liikunnan osalta täsmällisesti ja muitten osalta vähän ympäripyöreämmin laitettu tähän pykälään.

Me joudumme tässä yhteydessä väkisin toteamaan sen, että kun hallituksen talouspolitiikka on ollut epäonnistunutta, sen mahdollisuudet rahoittaa lakisääteisiä kulttuurin, taiteen ja koulutuksen menoja ovat kaventuneet ja hallitus on sitten turvautunut juuri näihin kasvaviin veikkausovoittavaroihin. Tämä on, totta kai, aivan väärin. Ensi vuoden talousarviossa hallitus jopa eh-

dottaa, että veikkausvoittovaroja käytettäisiin jo kirjastojenkin toiminnan rahoittamiseen.

Minä kuitenkin haluan sanoa, jotta tästä keskustelusta ei jäisi aivan väärää mielikuvaa kulttuurin osalta, sen, että kysymys on nimenomaan ollut koko ajan lakisääteisen taidekoulutuksen ja lakisääteisen kulttuurin kasvavasta tuennasta. Sen sijaan harkinnanvaraista tukea saavan taiteen ja taideharrastusten monipuolisen kirjontuki on kyllä koko ajan myös vähentynyt.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Toteaisin ensin, että kyllä veikata kannattaa. Sen toteisin viikko sitten, kun yhdeksän rivin lottosysteemillä sain rahaa käteen 1 100 markkaa. Tietysti olisi tärkeätä, että jokainen veikkaaja voisi laittaa raksin, haluaako ne rahat urheiluun, taiteeseen, tieteeseen vai muuhun.

Tässä lyhyessä puheenvuorossani haluan myös omalta osaltani olla kannattamassa lämpimästi ed. Rauramon lakialoitetta. Toivottavasti se menee lävitse. Ennen oli tämä 36,6 prosentin osuus urheilulle, mutta niin kuin edellisetkin puhujat ovat sanoneet, määrät ovat valittavasti laskeneet. On kysymyksessä tavallinen urheilija tai huippu-urheilija, niin mikään ei ole sen parempaa ennalta ehkäisyä myös sairauden hoidossa kuin urheilu, liikunta, olkoon se sitten vähäisempää tai enempää. Mutta toivottavasti lakialoitteen taakse tulee niin paljon edustajia, että tämä hyvä lakiesitys menee lävitse.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Kun Suomi ilmeisesti nyt liittyy Euroopan unionin jäseneksi, niin ainakin se vaara, että veikkaustulot liitettäisiin yleiskatteeksi budjettiin, ilmeisesti jää pois, koska muuten Veikkaus joutuisi markkinataloudessa kilpailemaan ulkomaisten vastaavien yritysten kanssa. Jos sen sijaan veikkausrahat käytetään ihan määrättyyn tarkoitukseen, silloin systeemi voi edelleen jatkua.

Minä kuitenkin toteaisin, että kun Veikkaus alun perin muodostettiin, siinä oli kai lähinnä vain urheiluveikkauksia, mutta nykyäänhän siihen kuuluu lotto ja monennäköistä rahapeliä, joka ei ole missään tekemisissä enää urheilun kanssa. Toivoisin, että tulevaisuudessa keksittäisiin vielä sellaisiakin veikkauskohteita, joissa voi vähän järkeäkin käyttää eli esimerkiksi eri maiden vaaliveikkauksia. Silloin voitaisiin perustella, että niitä rahoja käytetään moneen tarkoitukseen.

Minusta laki, jossa määriteltäisiin nämä jaot

prosentin kymmenysoosan tarkkuudella, olisi kovin sitova. Kyllä tässä jonkin verran joustavuutta on järkevää säilyttää. Kun veikkaustuotot ovat nyt kasvaneet yli kaikkien rajojen, täytyy jonkin verran ymmärtää hallitustakin, että se pyrkii rahoja käyttämään semmoisiinkin tarkoituksiin, kiinteisiin valtion menoihin, jotka eivät varsinaisesti ole tarkoitettut veikkausrahoista. Toivon mukaan nämä rahat voidaan vähitellen palauttaa alkuperäiseen tarkoitukseen, mutta kannatan sitä, että kulttuuri, tiede ja urheilu, kaikki otetaan sopivasti huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

16) Hallituksen esitys n:o 277 laiksi leimaverolain väliaikaisesta muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan:

17) Hallituksen esitys n:o 278 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 279 laiksi Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta

talousvaliokuntaan:

19) Hallituksen esitys n:o 280 laiksi elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

20) Hallituksen esitys n:o 281 laiksi Kera Oy-nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

21) Hallituksen esitys n:o 282 laiksi pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta valtionyhtiöstä

valtiovarainvaliokuntaan:

22) Hallituksen esitys n:o 283 laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

23) Ed. Ihmäen ym. lakialoite n:o 82 laiksi tupakkaverosta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. I h m ä k i : Arvoisa puhemies! Hallitus antoi eduskunnalle 18.10.1994 esityksen valmisteverotusta koskeväksi lainsäädännöksi, johon kuuluvat myös tupakkatuotteiden verotusta koskevat muutokset. Perusteluosassa hallitus esittää, että tupakkaveron ensisijaisena tavoitteena on valtiontaloudellinen tavoite. Lisäksi verotuksella pyritään vähentämään tupakkatuotteiden kulutusta, ja sitä koskeva tavoite on nykyistä vastaavasti kirjattu hallituksen esityksen 1 §:n 2 momenttiin.

Nykyinen tupakkaverotus on toteuttanut huonosti lain tavoitteita, eikä uudessa esityksessä ole havaittavissa olennaisia muutoksia lain tavoitteiden toteuttamiseksi. Hallitus esittää sikarinen veron alentamista, purutupakan ja nenänuuskan verottamatta jättämistä, savukkeiden vähimmäisverotason nostamista vain lievästi EU:n määräämän vähimmäistason ylittäväksi, piippu- ja savuketupakan veron muutaman prosentin nostamista sekä savukkeiksi käärittävälle, hienoksi leikattavalle tupakalle annettavaksi muutaman vuoden ajaksi alhaisempi verotaso kuin tehdasvalmisteisille savukkeille.

Nämä hallituksen esitykset eivät lainkaan vastaa tupakkaverolain tavoitteita. Monissa EU-maissa tupakkaveron taso on huomattavasti Suomea korkeampi ja kaupan ja teollisuuden saama osuus Suomea vähäisempi.

Eduskunta hyväksyi kesäkuussa yksimielisesti tupakkalain uudistuksen, jonka keskeisimpänä tavoitteena on lasten ja nuorten tupakoinnin ehkäisy. Hinta on eräs merkittäviä tekijöitä tupakoinnin aloittamisessa. Lain hyväksyntää edeltävässä keskustelussa kävi selvästi ilmi, että tupakkalainsäädäntö tarvitsee tuekseen kulutusta vähentävää hintapolitiikkaa. Sama kulutuksen vähentämistavoite on kirjattu myös tupakkaveroa koskevan lain yleisiin säännöksiin.

Suomi on Maailman terveysjärjestön Terveystä kaikille vuoteen 2000 -ohjelmassa sitoutunut terveyden edistämiseen. Siinä päätoimintalinjoina ovat mm. terveellisten elintapojen edistäminen ja ehkäistävissä olevien terveysongelmien

vähentäminen. Who:n asettamia tavoitteita tupakan kulutuksen vähentämiseksi ei Suomessa ole saavutettu.

Tupakkatuotteiden valmistuksen, markkinoinnin ja kulutuksen kokonaisvaikutus on Suomen kansantalouteen erittäin kielteinen. Tupakkatuotteet heikentävät yritysten kilpailukykyä huonontamalla työntekijöiden terveyttä, lisäämällä sairauslomia ja työkyvyttömyyseläkkeitä. Sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvaminen kuormittaa puolestaan sekä työntekijöitä että työnantajia.

Tupakkatuotteiden hinta vaikuttaa voimakkaasti kulutukseen. Joidenkin tutkimusten mukaan tupakkatuotteiden hinta olisi lapsilla jopa merkittävämpi tekijä tupakoinnissa kuin aikuisilla. Nuorten terveystapatutkimuksissa on havaittu, ettei savukkeiden hintakehitys ole seurannut nuorten käyttövarojen lisääntymistä. Savukkeet ovat olleet nuorten ostovoimaan nähden halpoja.

Tupakkatuotteiden kokonaiskulutus kasvoi voimakkaasti taloudellisen noususuhdanteen aikana, jolloin myös lasten ja nuorten tupakointi lisääntyi. Vaikka tupakkatuotteiden hinnat nousivat keskimääräisiä kuluttajahintoja enemmän, eri tupakkatuoteryhmien väliset hintasuhteet pysyivät ennallaan irtotupakkaa suosivina. Näin ollen kuluttajien ostovoiman alentuessa ja reaalihintojen noustessa tupakkatuotteiden kokonaiskulutus laski, mutta kulutus painottui halvempiin tuotteisiin, piippu- ja savuketupakkaan. Myös päivittäin tupakoivat nuoret lopettamisen sijaan siirtyivät aikaisempaa enemmän itse käärittäisiin savukkeisiin.

Nykyinen tupakkaverotus on toteuttanut huonosti lainsäädännön toistakin periaatetta, valtion tulotavoitetta. Tohtori Markku Pekurisen laatiman terveystaloustieteen väitöskirjan mukaan tupakkaveron kertymä ei kata tupakkatuotteiden terveyshaitoista valtiolle aiheutuvia kustannuksia. Vuonna 1987 tupakoinnista aiheutuvat kokonaismenot ja menetykset olivat yli 4,5 miljardia markkaa. Samana vuonna tupakkaveron kokonaistuotto oli 2,1 miljardia ja vuonna 1991 vain 3,2 miljardia markkaa.

Tupakoinnista johtuva sairaanhoito sitoo sairaansijoja ympäri vuoden noin kahden keskusairaalan verran. Suomen Lääkäriliitto on arvioinut, että vuoden 1987 kustannustasolla terveydenhuollolle tupakoinnista koituu vuosittain noin 500—600 miljoonan markan kustannukset. Suomen Syöpäyhdistyksen laskelmien mukaan tupakkasyöpien, jotka ovat useimmiten hengi-

tyselinten syöpiä, hoitoon käytettiin vuonna 1989 Suomessa noin 122 miljoonaa markkaa, kun hoitopäivän hinta oli noin 1 200 markkaa. Vielä enemmän rahaa käytetään muiden tupakkoinnista aiheutuvien sairauksien hoitoon. Jokaista poltettua tupakkarasiaa kohden on terveydenhuollolle arvioitu koituvan 10 markan lisäkustannus.

Tupakkavero tulisikin nähdä ensisijaisena haittaverona, jolla pyrittäisiin kattamaan tupakkatuotteiden käytöstä aiheutuvat kulut sekä samalla vähentämään kulutusta. Toisaalta, vaikka 1980-luvun loppupuolella tupakkatuotteiden hintoja korotettiin kansanterveydellisistä ja fiskaalisista syistä inflaatiota keskimääräisesti enemmän, kaupan ja teollisuuden osuus säilyi tupakkatuotteiden hinnanmuodostuksessa ennallaan. Tällöin tupakkateollisuudelle ja kaupalle kertyi vuosittain ylimääräistä tuloa noin 200 miljoonaa markkaa. Näin ollen huomattava osa tupakkatuotteiden lisähintoina kuluttajilta kootuista varoista on siirtynyt tupakkateollisuudelle ja kaupalle.

Tämä verotuksen mahdollistama voitollisuus on havaittavissa nytkin, kun kulutuksen vähentäessä Suomen suurin tupakkayritys on laskenut elokuussa halpasavukkeensa hintaa 0,70 markkaa per rasia. Kuitenkin kaupan myyntipalkkion yritys lupaa pitää ennallaan. Todennäköisesti muutkin tupakkayhtiöt alentavat tupakkatuotteittensa hintoja pitääkseen kulutuksen tasaisena.

Kulutuksen lisäämiseen tähtäävät myös pitkän tauon jälkeen uudestaan markkinoille tulleet kymmenen savukkeen rasiat. Kansainvälisesti näitä rasioita pidetään halvan hintansa vuoksi erityisesti nuorille tarkoitettuina savukepakkausina.

Valtiovarainministeriön esityksessä laiksi tupakkaverosta ei käy lainkaan ilmi, miten esitetyt muutokset tupakkaverolainsäädäntöön vaikuttaisivat lain tavoitteisiin. Lakiesityksestä puuttuvat asiaa koskevat selkeät laskelmat. Näin ollen ei voi välttyä ajatukselta, että lakia valmisteltaessa teollisuuden etujen takaaminen onkin lain pääasiallinen tavoite. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa ei ole perusteltua jatkaa tupakkatuotteiden entistä veropolitiikkaa. Myöskään kansanterveydellisesti nykytilanne ei ole hyväksyttävä. Tupakkavero on luonteeltaan selkeä haittavero, jolloin veron suuruutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon verokertymän ja tuotteen aiheuttamien haittojen suhde.

Tupakkaveroa käsiteltäessä tulee tarkastella

laissa määriteltyjen tavoitteiden, kulutuksen vähentämisen ja valtion tulojen saamisen ohella myös kaupan ja teollisuuden osuutta. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota eri tupakkatuotteiden hintojen keskinäisiin suhteisiin kulutukseen verrattuna.

Tilastokeskuksen laatiman tupakkatilaston mukaan piippu- ja savuketupakan kulutus kasvoi vuodesta 1991 vuoteen 1992 verrattuna 20 prosenttia. Tupakkaverolaissa mainittujen tavoitteiden vastaista on suosia verotuksellisesti näiden tuotteiden käyttöä. Vaikka savukkeiden veron korottaminen nostaisi Suomen tupakkaveron Euroopan unionin määrittelemälle vähimmäisverotasolle, monissa EU-maissa, esimerkiksi Ranskassa, Tanskassa, Isossa-Britanniassa, Belgiassa ja Portugalissa, verotaso on tätäkin korkeampi mutta kaupan ja teollisuuden tupakkatuotteista saama osuus vähäisempi kuin Suomessa.

Savukkeiden yksikkövero tulisikin korottaa hallituksen esittämästä 75 markasta 100 markkaan vuonna 1995. Samalla savukkeiden systemaattisten verokorotusten avulla tulisi taata valtiolle savukkeiden aiheuttamien terveydenhuollon kustannusten kompensoituminen.

Euroopan unionin säännösten mukaisesti savukkeiden verotason tulee olla 57 prosenttia kysyimmän hintaluokan vähittäismyyntihinnasta. Valtiovarainministeriön tekemän ehdotuksen mukaan veroprosentti nousisi 57,9:ään. Savukkeiden verotaso ei ole syytä jättää vähimmäistasoa lievästi ylittäväksi. Näin ollen yksikköveron korottaminen 100 markkaan per 1 000 kappaletta on tarpeellinen.

Savuke- ja piipputupakan veron korottaminen 44 prosentista 48 prosenttiin on pyrkimyksenä oikea mutta ei riittävä. Jo 1970-luvulla tupakkaverolakia valmisteltaessa oli esillä, ettei verotuksella tule suosia itse käärittyjä savukkeita. Näin ollen niiden vero tulee nostaa samalle tasolle kuin tehdasvalmisteisten savukkeiden. Laissa esitetylle siirtymäajalle ei ole järkeviä perusteita. Siirtymävaiheella pyritään ainoastaan tupakkatuotteiden kokonaiskulutuksen pitämiseen entisellä tasolla sekä turvaamaan teollisuuden voitot.

Koska itse käärityiltä savukkeilta puuttuu tehdasvalmisteisilla savukkeilla oleva yksikkövero, savukepaperin vero tulee säilyttää ainakin ennallaan 57 prosentissa. Mahdollisesti euroopalaisen tavan mukaan markkinoille tulevia esikäärittyjä savukkeita tulee verottaa tehdasvalmisteisten savukkeiden tavoin ja siihen kuuluvaa

holkkia savukepaperin verotussäädösten mukaisesti.

Myöskään sikareiden verotason laskemiselle tai ennallaan pysymiselle ei ole lain tavoitteita tukevia perusteita. Sikarien verotuksen tulee noudattaa yhtenäistä linjaansa savukkeiden verotuksen kanssa. Edelleen myös näihin tuotteisiin tulee lisätä sama yksikkövero kuin savukkeilla eli 100 markkaa per 1 000 kappaletta.

Kaikkien tupakkatuotteiden vaarallisuuden vuoksi mitään tupakkatuotetta ei ole syytä jättää verottamatta. Myös muilla tupakkatuotteilla tulee olla sama verotaso kuin savukkeilla, sikareilla sekä piippu- ja savuketupakalla. Hallituksen esitys uudeksi tupakkaverolaksi ei lainkaan toteuta valtiontaloudellisia tai kansanterveydellisiä tavoitteita, vaan tupakkateollisuutta ja -kauppaa tuetaan kuluttajien hengen ja terveyden kustannuksella.

Edellä mainituilla perusteilla, arvoisa puhemies, olen tehnyt rinnakkaislakialoitteen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

24) Ed. Raskin ym. lakialoite n:o 83 laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Aikuisen tupakointi Suomessa on vähentynyt viime vuosina mutta nuorten ei. Noin 15 000 nuorta aloittaa vuosittain tupakoinnin. Viimeisten tutkimusten mukaan suomalaiset nuoret aloittavat tupakoinnin useammin kuin minkään muun Euroopan maan nuoret.

Maaliskuussa ensi vuonna voimaan astuvassa tupakkalaissa on nuorison kannalta kolme keskeistä asiaa. Ensinnäkin laki edellyttää, että koulujen tulee olla savuttomia, nuorille koululaisille ei saa järjestää tupakointipaikkaa edes koulun ulkopuolelle. Toinen tärkeä lain vaatimus on, että savukkeita ei saa myydä alle 18-vuotiaille. Myynti-ikärajan nosto auttaa osaltaan nuoria

tupakoimattomuuteen. Kolmanneksi uusi tupakkalaki parantaa nuorten tilannetta myös työelämässä. Laki edellyttää, että työpaikat ovat savuttomia.

Uusi tupakkalaki synnyttää varmasti pulmia ainakin korotetun ikärajan noston osalta. Tästä todistivat hiljattain outokumpulaisen Kummun koulun oppilaat, jotka esittelivät opetushallituksessa omaa ”Savuton koulu” -hankettaan. Opiskelijat olivat kirjoittaneet paikkakuntansa kauppiaille avoimen kirjeen ja pyysivät kauppiaita valvomaan tarkemmin tupakan myyntiä. Tämän jälkeen tehdyssä testissä kaikki kauppiaat kuitenkin myivät tupakkaa alle 16-vuotiaille. Näin kertoivat nämä oppilaat. Vanhempien vastuu korostuu oleellisesti, ja näyttää siltä, että liikevoitto tuntuu painavan enemmän kuin nuorten terveys.

Nyt esiteltävä lakialoite pohjautuu eduskunnan tupakkalain yhteydessä kesäkuussa 94 ilmaisemaan tahtoon. Eduskunta hyväksyi tuolloin selvin luvuin ponnin, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää hallituksen toimivan niin, että tupakkavalmisteveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta nykyinen 0,45 prosentista osuus nostettaisiin Maailman terveysjärjestön suosittelemaan 1 prosenttiin. Tästä summasta vähintään puolet on käytettävä tupakointia koskevaan ehkäisy-, tutkimus-, seuranta- ja valistustoimintaan.” Tällä hetkellä tupakkaveron arvioidusta tuotosta on käytetty vuosittain tupakoinnin vähentämiseen noin 0,2 prosenttia.

Nyt kun tupakkalaki tulee voimaan ensi vuonna, on lainsäädäntöteitse hyvä varmistaa se, että tupakoinnin vähentämistyölle varataan riittävät edellytykset.

Rouva puhemies! Mihin tupakan valmisteveron tuotosta kertyviä varoja on käytetty? Vuonna 1994 näillä varoilla tuettiin noin 120:tä hanketta. Osa rahasta käytettiin tupakastavierotusyksiköiden ja tupakat-klinikoiden toimintaan. Terveyskäyttäytymiseen liittyvää tutkimustoimintaa on harjoitettu Oulun, Jyväskylän, Helsingin ja Tampereen yliopistoissa sekä Kansanterveyslaitoksella, Tilastokeskuksessa, Teknillisessä korkeakoulussa ja Valtion teknillisessä tutkimuskeskuksessa. Tämän lisäksi on rahaa myönnetty mm. Terveyskasvatuksen keskukselle, Keuhkovammaliitolle, Nuorisokasvatussäätiölle, Suomen syöpäpotilaille, Opettajien ammattijärjestölle, Työterveyslaitokselle, Pohjois-Karjala-projektin Tuki ry:lle, Mannerheimin Lastensuojeluliitolle ja Allergialiitolle sekä monille muille järjestöille.

Tupakoinnin vähentämiseen on käytetty yhteensä noin 8 miljoonaa markkaa. Tämä summa on pieni verrattuna tupakan aiheuttamien haittojen vaatimiin kustannuksiin terveydenhuollossa. Näitähän edellisessä puheenvuorossa ed. Ihämäki luetteli melko liudan. Sen lisäksi voidaan todeta, että tupakointi aiheuttaa vuosittain Suomessa 1,2 miljoonaa sairauspoissaolopäivää, 60 000 lääkärisäkäyntiä ja yli 220 000 hoitopäivää yleissairaaloissa.

Riittävä määräraha on erityisen tarpeellinen, ja se voidaan juuri tupakan valmisteverosta ottaa vähän korkeampana, jotta nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisyyn voitaisiin panostaa tarpeeksi sekä auttaa tupakoitsijoita lopettamispyrkimyksissään. Näitä avun tarvitsijoita on.

Kansanterveyslaitoksen viimevuotisen tutkimuksen mukaan 81 prosenttia tupakoitsijoista on huolissaan tupakoinnin aiheuttamista haitoista omalle terveydelleen, 77 prosenttia tupakoi omasta mielestään liikaa ja 60 prosenttia haluaisi lopettaa tupakoinnin.

Lakialoitteen on allekirjoittanut 107 kansanedustajaa, ja siten ei liene liioiteltua sanoa lain

eteenpäin viemisen ja hyväksymisen olevan eduskunnan tahto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

25) Ed. Rauramon ym. lakialoite n:o 84 laiksi arpajaislain 3 §:n muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti hallintovaliokuntaan.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 15.55.

Täysistunto lopetetaan kello 15.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen